

บทคัดย่อ

ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งออก โดยยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ ซึ่งเห็นได้จากปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลก และเป็นผลผลิตที่สามารถทำรายได้เข้าประเทศได้เป็นลำดับต้นๆ ปัจจุบันสถานการณ์เกี่ยวกับการส่งออกผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราในระยะยาวอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับราคา และการแข่งขันทางการตลาด โดยมีสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือประเทศไทยมีการรับรองป่าไม้ที่เกี่ยวกับไม้ยางพาราน้อยมาก เมื่อเทียบกับพื้นที่ปลูกสวนยางพาราทั้งหมดในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certification) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้เพียง 11 รายเท่านั้นโดยครอบคลุมพื้นที่ปลูกยางพาราในประเทศไทยเพียงร้อยละ 0.5

ด้วยสถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของโลก องค์การที่เกี่ยวข้องจึงพยายามสร้างกลไกในการป้องกันและจัดการคือ การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) โดยสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ การรับรองการจัดการป่าไม้ (FM/Forest Management Certification) และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้และการค้า (COC / Chain of Custody Certification) มีองค์กรที่ให้การรับรองที่สำคัญ คือ Forest Stewardship Council (FSC) จากกลไกนี้จะเกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและการค้าที่ใช้ไม้เป็นฐานการผลิต เพราะประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากไม้อาจมีนโยบายนำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองแล้วเท่านั้น และปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับการรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยที่ คือ ผู้ทำสวนยางพาราและผู้ประกอบธุรกิจไม้ยางพาราส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้วัด (Indicators) ที่ดีพอ ทำให้ในบางกรณีผู้ตรวจประเมินจำเป็นต้องให้ดำเนินการแก้ไข (CARS) หรือ ระบุใบรับรอง

จากข้อมูลข้างต้นแสดงว่า สถานการณ์เกี่ยวกับการส่งออกผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราในระยะยาวอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับราคาและการแข่งขันทางการตลาด โดยมีสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ประเทศไทยมีการรับรองป่าไม้ที่เกี่ยวกับไม้ยางพาราน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ปลูกสวนยางพาราทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับรองการจัดการป่าไม้ (FM/Forest Management Certification) ดังนั้น โครงการวิจัยนี้ จึงมุ่งจัดทำคู่มือที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากแผนงานวิจัย เรื่อง การกำหนดข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ทำสวนยางพาราและผู้ประกอบธุรกิจไม้ยางพาราในประเทศไทย เพื่อให้ได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้ในระดับนานาชาติ (The formulation of Policy Recommendations

for the Potential Development of Rubber Plantation Owners and Rubber Wood Consumers in Thailand for Obtaining International Forest Management Certification) สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

การวิจัยนี้มุ่งจัดทำคู่มือที่เหมาะสมของระบบการรับรองการจัดการป่าไม้ของสวนยางพาราในประเทศไทยตามมาตรฐานของ Forest Stewardship Council (FSC) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ทำสวนยางพาราและผู้ประกอบธุรกิจไม้ยางพาราให้ได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้ในระดับนานาชาติโดยพัฒนาแนวทาง Internal Audit ที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อม และนำร่างคู่มือที่ได้มาดำเนินการทดลองอบรมเชิงปฏิบัติการและสร้างการรับรู้คู่มือการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐานของ Forest Stewardship Council (FSC) สำหรับสวนยางพาราในประเทศไทย ใน 2 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ (1) ผู้ทำสวนยางพาราตัวอย่าง จำนวน 3 ครั้ง ในจังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระยอง และ (2) ผู้ประกอบธุรกิจไม้ยางพาราในประเทศไทย และ เจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ในจังหวัดกรุงเทพและฉะเชิงเทรา จำนวน 1 ครั้ง และนำผลการทดลองอบรมเชิงปฏิบัติการมาปรับปรุงคู่มือให้เหมาะสม โดยคู่มือการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐานของ Forest Stewardship Council (FSC) สำหรับสวนยางพาราในประเทศไทย ประกอบด้วย 7 บท ดังนี้ 1) FSC คืออะไร? 2) ประเภทของการรับรองการจัดการป่าไม้ 3) ทำความเข้าใจขอบเขต (Scope) ในภาพรวมของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC 4) กระบวนการตรวจรับรองและการติดตาม 5) การกำหนดขอบเขตของการประเมิน (Scoping assessment) 6) การดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานของ FSC และ 7) ภาคนวนก และพัฒนาแนวทาง Internal Audit ที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 2 หัวข้อหลัก คือ (1) รายการตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นทั่วไป และ (2) รายการตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นเพิ่มเติม กรณีการรับรองแบบกลุ่มที่ดินรายย่อย

Abstract

Currently, the export situation of rubber wood products in Thailand is at a high risk of price and market competition. All relevant organizations in Thailand hope to solve these problems sustainably. One of the important ways is to increase the value of rubber wood products and marketing channels for exporting to more countries besides China. However, Thailand still faces a significant obstacle to the export of rubber wood products, that is, most of the rubber plantations have not yet been certified for international forest management. Forest certification is one mechanism to prevent and manage global environmental problems including air, soil, water, biodiversity and the reduction of forest areas.

Previous research, The formulation of Policy Recommendations for the Potential Development of Rubber Plantation Owners and Rubber Wood Consumers in Thailand for Obtaining International Forest Management Certification indicated that most rubber plantation owners and rubber wood consumers in Thailand did not fully understand the principles, criteria, and indicators of the Forest Stewardship Council (FSC), and that in Forest Management (FM) certification auditors need to process a request for Corrective Action Requests (CARs) or suspend certificates in some cases.

Therefore, this research aimed to develop an appropriate manual for rubber plantation owners and rubber wood consumers in Thailand for obtaining the FSC standards. Secondary data of the forest management certification system at the international level, including organizations, certification process, and FSC certification standards, were analysed and related to data at the national level (i.e., laws, regulations and status of rubber plantations in economic, social and environmental dimensions). The consistency and limitations of FSC principles, criteria, and indicators in certificates issued in Thailand were also analysed. A manual, with recommendations for compliance with FSC standard, was developed. It consists of six chapters: 1) FSC definition; 2) type of forest certification; 3) FSC scoping; 4) FSC evaluation and surveillance; 5) FSC scoping assessment; 6) implementations in accordance with FSC standards and 7) annex. And develop appropriate internal audit guidelines for preparation, consisting of 2 main topics which are (1) general necessary information audit list and (2) additional necessary information audit list, In the case of group certification.